

Samhällsorganisering och systemförändring

KLIMATRIKSDAG 2022

Samhällsorganisering och systemförändring

Att sätta människan i fokus för omställningen betyder inte att lösningen till klimatkrisen ligger på individnivå. För att kunna leva hållbart måste vi ha infrastruktur, organisation, lagar och regler som ger förutsättningar för det. Det krävs tydligt ledarskap och modiga politiker som vågar fatta kraftfulla beslut för omställning av företagens produktion och internationella spelregler krävs. Här är motioner som tar tag i samhällets organisering och synar systemfel.

Roger Bydler, Marika Jenstav, Charlotte Bydler, Elisabeth Bydler, Peter Fritzson, Cecilia Emanuelsson, Lars-Erik Lögdberg, René Mortensen

Klimatpolitiska ramverkets klimatmål kopplat till koldioxidbudget för Sverige ska lagfästas

Föreslagna åtgärder

Vi föreslår regering och Riksdag

att klimatpolitiska ramverkets klimatmål, kopplat till den för Sverige gällande koldioxidbudgeten enligt Parisöverenskommelsen, lagfästs.

att åtgärder i regeringens klimatpolitiska handlingsplan ska vara effektberäknade och tidsatta samt att ansvariga är utpekade och resurser finns avsatta för genomförande och drift.

att Klimatpolitiska rådet får i uppdrag att följa upp att regeringens klimatpolitiska handlingsplan uppfyller klimatmålen och att regeringen åläggs att utveckla handlingsplanen om dess innehåll inte är tillräckligt för att klara klimatmålen.

Sammanfattning

Klimatpolitiska ramverkets klimatmål är idag inte kopplat till den koldioxidbudget som gäller för Sverige utifrån åtagandena i Parisöverenskommelsen. De är dessutom inte bindande och om de handlingsplaner som regeringen tar fram inte är i överensstämmelse med klimatmålen får det inte några konkreta konsekvenser. Klimatmålen, utgående från en successivt uppdaterad koldioxidbudget för Sverige, bör därför lagfästas. Uppföljningen att lagen uppfylls bör ske av Klimatpolitiska rådet och om klimatmålen inte beräknas kunna nås, så skickas den klimatpolitiska handlingsplanen tillbaka för omarbetning tills den kan godkännas.

fortsättning # 15

Motiv och bakgrund

Från den 1 januari 2018 gäller det av Riksdagen antagna klimatpolitiska ramverket. Det innehåller klimatmål, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd.

Klimatlagen lagfäster att regeringens klimatpolitik ska utgå ifrån klimatmålen och hur arbetet ska bedrivas. Klimatlagen säger att regeringen varje år ska presentera en klimatredivisning i budgetpropositionen och att vart fjärde år ska regeringen ta fram en klimatpolitisk handlingsplan som bland annat ska redovisa hur klimatmålen ska uppnås. Den anger alltså bara vad som ska göras. Vad som händer om handlingsplanen inte anses uppfylla klimatmålen finns inte angivet.

Det långsiktiga klimatmålet är att Sverige år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Målet innebär att utsläppen från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre 2045 än 1990. De kvarvarande utsläppen ner till noll kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder.

Parisavtalets klimatmål är absoluta temperaturmål och anger att den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och vi ska sträva efter att den ska stanna vid 1,5 grader. Det innebär att det är mängden koldioxid – egentligen koldioxidekvivalenter – i atmosfären som avgör om klimatmålen kan uppnås. Det kvarvarande utsläppsutrymmet anges som en koldioxidbudget. Avtalet som världens länder enades om i december 2015 trädde i kraft i november 2016 och skulle börja gälla senast 2020. Sverige har alltså som en av undertecknare att följa avtalet.

Eftersom det klimatpolitiska ramverkets klimatmål inte är kopplat till en koldioxidbudget för Sverige, finns heller inget underlag för att ange vilket temperaturmål som ramverket utgår ifrån. En beräkning som har gjorts av Kevin Anderson m.fl. visar att med ramverkets nuvarande ambitionsnivå kommer Sverige att vid sekelskiftet ha överskridit åtagandena i Parisavtalet med minst det dubbla. Förutom att vår klimatpolitik baseras på klimatmål som inte går att koppla till temperaturmål, visar alltså forskares beräkningar att de ligger skyhögt över de temperaturmål som Sverige har åtagit sig att utgå ifrån i landets klimatpolitik.

Vid uppföljningen av den första klimatpolitiska handlingsplanen som togs fram 2019 konstaterade Klimatpolitiska rådet att den inte innehåller åtgärder som räcker för att klara klimatmålen i det klimatpolitiska ramverket, alltså de klimatmål som är satta att uppnås först 2045. Klimatpolitiska rådet skriver: "Den allvarligaste bristen är att regeringen inte redovisar i vilken grad de beslutade och aviserade insatserna i sina delar eller som helhet, bidrar till att klimatmålen kan nås.

fortsättning # 15

Därmed uppfyller inte handlingsplanen klimatlagens krav i detta avseende. Insatserna är därtill genomgående diffust beskrivna och saknar en tidplan för genomförande."

För att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt Parisöverenskommelsen måste alltså klimatmålen i det klimatpolitiska ramverket skärpas. Klimatmålen behöver dessutom kopplas till den koldioxidbudget som gäller för Sverige utifrån det som Parisavtalet anger. Koldioxidbudgeten behöver aktualiseras årligen, vilket sker via lämplig myndighet, till exempel Naturvårdsverket. Men minst lika viktigt är att vi som medborgare vet att vår regering och våra politiska partier driver en klimatpolitik som strävar efter att våra barn och efterföljande ska få ett drägligt liv. De klimatpolitiska ramverkets klimatmål, kopplat till en för Sverige gällande koldioxidbudget, bör därför lagfästas. Direkta sanktioner fungerar förstås inte i ett sammanhang som detta och dessutom är det som eftersträvas en tillräckligt stark klimatpolitik. Därför föreslås att Klimatpolitiska rådet får i uppdrag att följa upp och effektberäkna den klimatpolitiska handlingsplaner som regeringen lägger fram. I de fall handlingsplanen inte har ett innehåll i form av åtgärder och styrmedel, som leder till att klimatmålen i Parisavtalet uppnås, åläggs regeringen att utveckla och stärka handlingsplanen så att den är i överensstämmelse med Sveriges åtaganden.

För att säkra att åtgärderna ger de bidrag som krävs för att klara klimatmålen behöver deras effekter visas och de underlag som gäller för dessa effektberäkningar behöver vila på vetenskaplig grund och ha de förutsättningar som krävs för genomförandet. Det innebär bland annat att de ska vara tidsatta och ingå i en sammanhållen färdplan fram till den tidpunkt då koldioxidbudgeten är förbrukad. Enligt den koldioxidbudget, som idag finns framtagna av forskare, gäller 2035 som måltidpunkt. Många sektorer, där åtgärder krävs för klimatomställningen, är idag avreglerade. Det innebär att det i stor utsträckning är marknadens aktörer som förutsätts besluta och genomföra nödvändiga åtgärder. Väsentligt är därför att ansvariga för handlingsplanens åtgärder är utpekade och att resurser finnas tillgängliga för både genomförande och drift.

Förutom att medborgarna med denna lag skulle veta att regeringens klimatpolitik är i överensstämmelse med klimatmål enligt Parisöverenskommelsen, så skulle det även säkra en mer långsiktig inriktning av Sveriges klimatpolitik. Oavsett vilka partier som sitter i regeringen måste klimatpolitiken ha ett innehåll som utgår från den koldioxidbudget som gäller för Sverige.

Joakim Byström

Andelsägd solvärme för att minska förbränningen av bränslen i fjärrvärmenäten

Föreslagna åtgärder

Investeringsstöd eller skatterabatt för andelsägd solvärme i fjärrvärmenäten.

Sammanfattning

Hälften av alla hem i Sverige värms med fjärrvärme och den huvudsakliga energikällan är biobränsle. I Sverige finns 600 fjärrvärmenät, de flesta på mindre orter, där en central värmepanna pumpar ut hetvatten i underjordiska rör till bostäder, skolor och kommersiella lokaler.

Genom att göra det gynnsamt för enskilda att investera i solvärme för sin fjärrvärmeleverans kan förbränningen av bränslen minskas och priset på värme säkras från framtida energiprishöjningar.

Deläggande i värmenäten kan ändra bilden av fjärrvärme som en monopolverksamhet till något som vi äger och utvecklar tillsammans.

fortsättning # 20

Motiv och bakgrund

Hälften av alla hem i Sverige värms med fjärrvärme och den huvudsakliga energikällan är biobränsle. Trä har en stor potential att minska koldioxidutsläppen genom att ersätta byggmaterial som betong och stål med stora koldioxidutsläpp. Restprodukter från skogsindustrin kan också ersätta fossila bränslen, och många olika sektorer planerar att använda biobränsle t.ex. som bränsle för flygplan och tunga transporter. EU:s skogspolicy pekar på att skogens råvaror i första hand bör användas till värdefullt byggmaterial men helst inte som bränsle för att värme våra städer. <https://bioenergitidningen.se/biovarme/556-fjarrvarmenat-pa-biovarmekartan-2020>

Solel och solvärme är båda viktiga tekniker för att ställa om Sveriges energisystem. Naturskyddsföreningen har i sin plan för 2040 lagt 15 TWh solel och 8 TWh solvärme. Solel är mycket värdefull då den i Sverige kompletterar el från kärnkraft, vindkraft, vattenkraft samt el från kraftvärmeverk och bidrar till den svenska elexporten. Men solvärme har också fördelar – solfångare har över 70% verkningsgrad medan solceller ligger kring 20%. På en given markyta producerar solfångare 2,5 gånger mer värme än vad solcellerna producerar el. Medan solcellerna tillverkas i Kina kan solfångare produceras lokalt i det egna landet. Det tid det tar att "betala tillbaka" de utsläpp som skapas vid tillverkning och installation är 2-4 ggr kortare för solvärme.

Det finns en uppenbar risk för kraftigt höjda biobränslepriser som allvarligt skulle drabba alla som värmer sina bostäder med fjärrvärme. Hela systemet med fjärrvärme på mindre orter kan utmanas om biobränslen blir dyrare samtidigt som värmepannor och värmenät behöver renoveras.

Ett alternativ för de som har kapital är att koppla bort fjärrvärmen och i stället borra för bergvärme och använda el. Det skulle lämna fattigare hushåll kvar i fjärrvärmenäten att bära hela kostnaden för pannor och värmenät. Ett problem med att värma med el är att det skapar stort behov av el de kallaste vinterdagarna och tvingar hela elnäten anpassa sig till dessa kallaste dagar med höga toppeffekter för uppvärmning.

I Europa finns en trend att bygga fält av solfångare som matar in solvärme i fjärrvärmenäten, drygt 1,5 GW har byggts. I Sverige finns ett tiotal stora installationer som levererar in solvärme. <https://www.solar-district-heating.eu/>

Solvärme kan även lagras från sommar till vinter i groplager, så att hetvatten som produceras i solfångarna på sommaren kan värme fjärrvärmenäten även på vintern. https://ramboll.com/projects/re/south-jutland-stores-the-suns-heat-in-the-worlds-largest-pit-heat-storage?utm_source=alias&utm_campaign=sun-storage

fortsättning # 20

Men i många fjärrvärmenät är värmen som produceras genom förbränning av bränslen oftast dyrast på sommaren. I mindre fjärrvärmenät eldar man ofta billig flis på vintern, men på sommaren eldar man dyr pellets. Så i första hand bör solfångare installeras för att ersätta förbränning på sommaren. Det finns i Sverige ingen anledning att det skall ryka ur värmeverkens skorstenar på sommaren.

I många fjärrvärmenät skulle det vara lönsamt att bygga solvärme, men investeringarna hålls tillbaka på grund av höga krav på avkastning på kapitalet. Samtidigt överväger den enskilde att göra investeringar med låg avkastning i värmepump. Genom att låta fjärrvärmekunden vara med och finansiera investeringen i solvärmefält i utbyte mot låga, fasta kostnader för värme i framtiden kan värmeverken få tillgång till billigare kapital. Kunderna skulle bli delägare i värmeverkens produktionsanläggning av solvärme och direkt kunna se effekterna av sin investering.

Vindkraften i Sverige slog igenom delvis tack vare vindkraftkollektiv där delägarna fick elen levererad från sin investering i vindkraftverk. På samma sätt kan andelsägda solvärmeparker i samarbete med fjärrvärmeverken omdana värmemarknaden och ge miljövänlig solvärme utan förbränning.

Staten gynnar soldriven fjärrvärme med ett investeringsstöd som hjälper solvärme att bli billigare än biobränslen. IRENA har beräknat att storskalig solvärme kommer falla i pris i takt med att marknaden ökar, så investeringsstöden behövs bara under en begränsad period medan solvärmemarknaden växer till sig.

Solceller har idag ett investeringsstöd på 15% samt ersättning för såld solel om 60 öre/kWh som en skatterabatt. Det har resulterat i 0,8 GW solceller i Sverige. Eftersom solvärme är så mycket effektivare och billigare skulle det räcka med 30 öre/kWh för att andelsägd solvärme skulle få stor spridning. Ett enklare alternativ vore ett investeringsstöd om 50% under de år som solvärmemarknaden utvecklas.

Den andelsägda solvärmens skulle minska produktionskostnaden i fjärrvärmenäten och bidra med kapital för investeringar i detta gemensamma energisystem. Att bygga ett gemensamt värmenät är oftast bättre än enskilda lösningar och möjliggör för både rika och fattiga att ha en säker värmeförsörjning av sina bostäder.

Mårten Procopé, World Advisory Business Operations - Sweden

Anslag i budget 2022/23 med 500 miljarder kr med syftet att nå en kraftfull minskning av växthusgaser globalt.

Föreslagna åtgärder

Nödläge utropat av FN. Tipping-points år 2030. Globalt ansvar att ställa om.
Använd högst 100 miljarder kr till insatser inom Sverige.
400 miljarder för globala satsningar.
Omgående anslag för grundforskning med geotermisk energi (1 miljard kr).
Stöd till fordonsanpassning för vätgas.
Säkra investeringar mot solstormar.

Sammanfattning

Jag föreslår att en global satsning genomförs på vätgasproduktion och ett "vätgassamhälle". Sveriges riksdag skall satsa 500 miljarder kr. För fordon med fossilbränslen som bensin eller diesel, måste man direkt utveckla billiga anpassningar, som möjliggör att de befintliga motorerna kan köras på billig vätgas i kombination med syrgas. Då elimineras alla utsläpp av dels växthusgaser (koldioxid) och samtidigt även hälsovådliga eller försurande gaser (främst kväveföreningar). Vätgas kan även nyttjas för uppvärmning och lagring av el. Vi hinner inte att gå andra vägar nu. Hushållen har inte råd.

fortsättning # 21

Motiv och bakgrund

Ett nödläge är utropat av FN. "Tipping-points" bedöms uppnås 2030, om inte samtliga mänskliga utsläppskällor elimineras dessförinnan. Många ledare arbetar nu med tidplaner, som sträcker sig för långt fram i tiden och inte styrs av vetenskapligt fastställda "Tipping-points". Alla nationer har ett globalt ansvar för atmosfären, som är en gemensam resurs (som inte känner några gränser). De föreslagna medlen föreslås investeras i växthusgaseliminering på platser och för verksamheter, där de största globala effekterna och vinsterna förväntas bli uppnådda. Om Sveriges Riksdag beslutar att tillstyrka motionen, bedöms detta medföra, att andra nationer också börjar sträcka ut hjälpande händer.

Någon måste våga gå först i nuvarande läge.

En nödvändig produktionskapacitet för en övergång till ett "elektrifierat samhälle", bedöms som orealistisk att åstadkomma inom den tidsram som står till buds. Köpkraften för majoriteten av världens befolkning bedöms även förbli så låg, att även om en mirakulös industrisatsning skulle ske, så kan de flesta individer inte betala priset för den nya tekniken. Tekniska svagheter med den nya tekniken är dessutom dåligt utredda. Från de källor som jag har konsulterat, bedöms nästa svåra solstorm (något som regelbundet drabbar jorden - senast år 1859), kunna förstöra mycket av nuvarande och kommande lösningar med el-teknik. Ett utvecklingsarbete krävs, innan en stor produktion startas. Vi är idag inte mogna för en snabb omställning till elektricitetsanvändning i ännu större skala än den vi har nu.

Mitt förslag är istället att vi bibehåller och justerar de lösningar som nu är i bruk och anpassar våra samhällssystem för transporter, uppvärmning och varuproduktion. Den bästa möjliga vägen är f n , enligt min bedömning, en bred och snabb satsning på vätgasteknik. Med en sådan lösning kan vi tills vidare bibehålla dagens explosionsmotorer och samtidigt helt eliminera samtliga skadliga utsläpp i atmosfären. Vätgasen ger inte upphov till växthusgaser och de övriga skadliga ämnen som kan uppstå, när vanlig luft används i explosionsmotorer, kan elegant elimineras, om man förutom vätgasen använder ren syrgas istället för luft. Då bildas ren vattenånga.

Vätgasen är dessutom en mycket bra "energibärare" och endast ett kilo vätgas kan driva en bil i 10 mil. Enligt beräkningar i USA blir vätgasen betydligt billigare att köra t ex bilar på, än dagens fossila bränslen eller biobränslen. Vätgasen kan med fördel också användas för uppvärmning av hus och när den tillverkas genom elektrolys (där man med hjälp av elström sönderdelar vanligt rent vatten i vätgas och syrgas) får man lagom mycket av resp. gas för balans vid användning.

fortsättning # 21

För våra elleverantörer är vätgasen intressant, som en lagringsbar produkt, som kan samlas in när mycket el produceras i olika nät och sedan användas för att göra ren elström av, när behovstopparna infaller.

För att kunna nyttja vätgasen i våra nuvarande vanliga bensin- och dieslbilar, behövs en liten ombyggnadssats. Här behöver snabbt stora resurser skapas för att utveckla sådana. Anpassningarna måste utvecklas för varje bilmärke och motorlösning och sedan behövs fabriker för att tillverka dessa byggas upp. Denna satsning är dock enligt min bedömning möjlig för världen att klara av inom tidsramarna. På köpet kan bilarna utnyttjas under hela sin tekniska livslängd och alla bilhushåll i t ex glesbygd med långa körsträckor och små inkomster kommer att få mer över i familjebudgeten än idag och samtidigt spara miljön och klimatet. Även våra lantbrukare kommer att kunna producera maten billigare, när deras kostnader för drivmedel drastiskt minskar. För kollektivtrafiken minskar också kostnaderna, när bränslet blir billigt.

Som en del för att åstadkomma en "klimaträddande" omställning kommer mycket elenergi att behövas. Om vi vill åstadkomma resultat för klimatet måste vi samtidigt peka på en lösning för elproduktion utan negativa effekter på atmosfären. En lösning av detta måste således beskrivas för att ett genomförande i praktiken skall vara möjligt.

Här förordar jag geotermisk energi. Jorden är ett glödande klot med en tunn hinna, som vi kallar jordskorpa. Genom att djupborra förbi nivån, där berget är +100°C, kan vatten upphettas och som het vattenånga driva turbiner som sammankopplade med elgeneratorer producerar elström. När ångan kondenserats till vatten, kan den värma bostäder och därefter på nytt pumpas ned och upphettas till ånga. Dessa elverk kan placeras nära konsumenterna och ledningarna säkras mot farliga strömmar, när nästa solstorm drabbar oss.

En del av de ekonomiska medel som jag föreslår skall satsas av riksdagen, bör användas till nödvändig grundforskning runt den geotermiska energin. Kostnaden för borrhål vid en testanläggning kostar i storleksordningen 100 miljoner kronor och enbart i Sverige behöver vi kanske tio testanläggningar, då berggrunden varierar mycket. För den i detta sammanhang lilla kostnaden 1 miljard kronor, kan vi prova ut tekniken.

Christine Häll, Rasmus Deffler, Pål af Klintberg Frambäck, Sebastian Myhre

Gör det lönsamt att starta gröna företag

Föreslagna åtgärder

- Företag som ingår i EU ETS ska inte längre slippa svensk koldioxidskatt.
- Koldioxidskatten för företag vars verksamhet bidrar till växthusutsläppen som på ett realistiskt och effektivt sätt arbetar för att uppnå målet om noll nettoutsläpp 2045 ska sänkas.
- Koldioxidskatten för företag som inte uppskattas arbeta mot att uppnå detta mål ska höjas.

Sammanfattning

En av de största orsakerna till klimatförstörelse och global uppvärmning är olika företags driv för att producera och sälja produkter. Enligt SVT står SSAB och 14 andra företag för 25% av alla utsläpp i Sverige. Vi tror på förändring. Det är alldeles för lönsamt att driva ett företag som inte håller sig till gröna standards. Det kommer med stora konsekvenser. Hur kan man ändra på det här? En möjlighet är att ändra på hur innovationer, regler och skatter hanteras, och därmed förändra industrin. Denna motion reflekterar flera av FN:s globala mål, framförallt det 9:e om hållbar innovation.

fortsättning # 37

Motiv och bakgrund

- Möjliggör för gröna innovationer.

Innovation och företagsverksamhet är centralt till ett välfungerande samhälle. Det är alltså inte en möjlighet att stoppa all konsumtion. Konsumtionen är en av de mest fundamentala grundpelarna i ett samhälle vid sidan av välfärden. Vad som även är fastställt är konsumtionens tendens att bidra med negativa miljömässiga aspekter. I och med detta är det av största vikt att marknaden omformas och utvecklas i förhållande till klimatmålen. Även mycket centralt är att i denna omställning ta ansvar för att ekonomin inte raderas. Därmed bör gröna företag, med miljöpositiva innovationer och produkter vilka producerats mer koldioxidneutralt, uppmuntras genom en skattereducering vilket i sin tur kommer understödja lönsamheten hos gröna företag. Slutligen kan detta resultera i en harmoni mellan miljötank och vinsttagande där de två respektive aspekterna lönas.

- Gör det lönsamt för företag att bli gröna.

Idag så finns det många svenska företag som släpper ut miljontals ton med CO₂. Bara förra året (2020) så släppte SSAB ut ca 8,84 miljoner ton CO₂ och ca 1,15 miljoner ton CO₂ indirekt (vilket kommer från SSABs elkonsumtion). Sverige står just nu för 0,2% utav alla världens utsläpp. Trots att vi står för endast ca 0,0013% utav populationen.

Om företag ville bli gröna, eller åtminstone grönare, så skulle vi lätt kunna få ner siffran. Men, tyvärr så kommer företag inte vilja sänka sina utsläpp så länge det inte är ekonomiskt lönsamt. Annars skulle vi knappt ha några utsläpp här i Sverige.

Hur kan man göra det lönsamt för företag som väljer en grön väg?

Om skatterna sänktes för företag som har en lägre påverkan på klimatet och miljön så skulle nog större företag som SSAB kämpa för att komma på nya sätt att sänka sina utsläpp. Om det inte skulle räcka så kan företag som släpper ut massvis med CO₂ och andra farliga utsläpp "straffas" med högre skatter.

Jeera Yuangngoen, Sigrid Bengtsson, Hannah Dutt, Ellinor Bengtson

Strikta lagar om koldioxidutsläpp inom produktion och konsumtion

Föreslagna åtgärder

Strikta koldioxidutsläppslagar för företag som producerar och köper in produkter.

Sammanfattning

För att vi ska kunna nå det tolfte globala målet (Hållbar Konsumtion och Produktion) måste vi sätta som regel att företag inte får köpa in varor där koldioxidutsläppet är större än en rimlig mängd i förhållande till företaget och varorna de säljer. Vi vill se striktare koldioxidutsläppslagar på arbetsplatser, t ex att företag inte får ha mer än en rimlig mängd koldioxidutsläpp (i procent). Utsläppen ska vara så låga att det inte påverkar klimatförändringarna (upp till experter att avgöra vad som är rimligt). Nollvision gällande utsläppen av fossila bränslen inom en snar framtid är ett krav.

fortsättning # 40

Motiv och bakgrund

Problemet vi har idag är att vi inte har en konsumtion eller produktionsverksamhet som kommer att hålla i framtiden. Senast år 2045 ska Sverige vara världens första fossilfria välfärdsland, enligt upphandlingsmyndigheten. Det innebär att vi då ska ha noll nettoutsläpp av växthusgaser. I det tolfte globala målet har riksdagspolitikerna lovat att det ska bli en förbättring på detta område. Sedan 1970 har Sveriges koldioxidutsläpp minskat, men vi behöver se en större förändring. Globalt sett har det dock ökat markant sedan 1970 och på grund av detta måste vi sätta hårda krav på både producenten och uppköparen. Dessa krav krävs i alla världens länder, men vi måste börja i Sverige för att sedan ta motionen vidare på internationell nivå. Vi vill därför att regeringen ska ta fram en proposition om att sätta en hård gräns på koldioxidutsläppen för både producenten och uppköparen.

För att kunna nå målen i tid måste detta ske med en omedelbar verkan. Vi unga förväntar oss att ni vuxna, och i synnerhet ni politiker som har makten i era händer, tar ansvar över att vi ska få en livsduglig framtid.

Källor:

<https://medarbetarportalen.gu.se/miljohandbok/gamla-sidor/Miljotips/;jsessionid=1tjvotxawh8ev7rs0gb7tlgl?skipSSOCheck=true&referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Miljo/Utslapp-i-Sverige/Koldioxid-historisk-utveckling/#:~:text=Att%20koldioxidutsl%C3%A4ppen%20har%20%C3%B6kat%20s%C3%A5%20kraftigt%20under%201900-talet,Sverige%20lyckats%20minska%20sitt%20beroende%20av%20fossila%20br%C3%A4nslen.>

Mats Johansson

Energisparmeddelande från Svenska kraftnät via SMHI och MSB

Föreslagna åtgärder

Fixa en elsparfunktion i redan fungerande applikation SMHI och MSB
Kapa effekttopparna i det ansträngda elnätet ladda bilen rätt tid på dygnet.

Sammanfattning

Man talar om att Sverige har en effektbrist i elnätet. Detta rör sig om perioder med lite sol och ingen vind samtidigt som det är kallt. Ett billigt sätt att minska problemet skulle vara att Svenska Kraftnät, som redan räknar på energiförbrukningen och styr produktion av el därefter, får leverera notiser via SMHI och MSB i deras respektive app. T.ex. "spara el ikväll mellan 7 och 9" Då kan man skjuta upp elbilsladdningen eller bastubadet. Vi är många som vill göra rätt men vi kanske behöver lite vägledning ibland!

Motiv och bakgrund

Problemet är att vi startar oljekraftverk för att pytsa in effekt i elnätet - kanske i onödan! Dessutom används det "ostabila" elnätet som ett argument för att vi ska satsa på kärnkraft igen - vilket vi inte hinner!

De som berörs är tre instanser/myndigheter som redan vet om problemet. De ska bara samarbeta lite över gränserna...

Den framtida utvecklingen av t.ex. elbilsladdare kommer att minska behovet av detta då de kommer att gå att styra med ett timpris. Problemet är att vi inte är där än.

Den som är intresserad kan ju gå in på svenska kraftnäts sida "kontrollrummet" och se hur förbrukningen varierar under dygnet beroende på om det är arbetsdag eller helg - natt eller dag.

Gunnar Brundin, Anne von Heideman, Maini Sorri Hongslo, Celina Tjerneld Hongslo, Mats Olsson och Tova Wennemo

En ny myndighet med en vetenskapsbaserad helhetssyn för att styra omställningen till ett klimatneutralt samhälle.

Föreslagna åtgärder

Vi yrkar

- Att riksdag och regering upprättar en ny expertmyndighet med huvuduppgiften att med vetenskaplig utgångspunkt leda och samordna arbetet med att hejda koldioxidutsläppen och begränsa klimatförändringen.

Sammanfattning

Upprätta en ny myndighet med experter i ekonomi och klimatvetenskap och med uppgiften att med vetenskaplig utgångspunkt leda och samordna arbetet med att hejda utsläppen och begränsa klimatförändringen.

Myndighetens uppdrag:

Fortbildning av övriga myndigheter och folkvalda i ett vetenskapsbaserat tankesätt för att ställa om till ett klimatneutralt samhälle.

Upprätta koldioxidbudget på alla nivåer (staten, regioner, kommuner).

Analysera utsläpp från samhällets alla olika funktioner. Prioritering, ransonering och ekonomiska styrmedel. Restriktioner som inte är skadliga för samhällets funktion.

fortsättning # 59

Motiv och bakgrund

Hela samhället är till stor del byggt på ett antagande att vi kan bortse från de effekter som vårt handlande har på vår miljö. Men mänskligheten är beroende av miljön och ekosystemen. Om vi rubbar vår miljö så rubbas förutsättningarna för vår egen existens. Därför måste nu hela samhället stöpas om.

Det är ett stort och svårt men helt nödvändigt uppdrag. Nationella och internationella transporter behöver regleras. Jordbruket och skogsbruket behöver ställas om. Övergång till övervägande växtbaserad föda behövs. En tillgång till hållbar energi behöver säkras. Industri och produktion måste ställas om. Biologisk mångfald behöver skyddas. Men hur skall allt detta ske samtidigt?

Coronakrisen har lärt oss att om beslutsfattare i ord och handling visar att man tar en fråga på allvar så följer majoriteten av befolkningen efter. Men uppenbarligen upplevs klimatförändringen fortfarande som ett mindre hot för samhället än coronapandemin, både hos beslutsfattarna och hos allmänheten.

Man kunde kanske se pandemin som en generalrepetition för samhällets reaktion vid en kris. Men klimatförändringen fungerar på annat sätt än pandemin. Den upplevs inte akut, här och nu, utan smyger sig på. Effekterna av utsläppen kommer inte omedelbart utan det finns en viss latens vilket kan ge en falsk trygghet. Det som är gemensamt för dessa kriser är dock att det är en stor fördel att agera i tid, såväl vad gäller ekologiska och ekonomiska konsekvenser och det mänskliga lidandet.

Ett stort problem är också att besluten tas av människor som inte har tillräckliga kunskaper inom ekologi eller klimatvetenskap och inte heller alltid upplever något behov det. Därför behöver alla myndigheter och folkvalda fortbildas i grunderna för ett vetenskapsbaserat tankesätt vilket i sin tur är en förutsättning till omställningen till ett klimatneutralt samhälle.

För att klara av detta stora uppdrag behövs en ny myndighet som har som sin huvuduppgift att leda och samordna arbetet med att hejda koldioxidutsläppen och begränsa klimatförändringen. Denna klimatmyndighet behöver ha experter som är utbildade i såväl ekologi som klimatvetenskap och ekonomi och som kan bilda sig en helhetssyn på vad som behöver göras.

Vi behöver börja räkna med alla våra utsläpp. Det behövs koldioxidbudgetar på alla nivåer (staten, regioner och kommuner) och att man beräknar hur stora minskningar av utsläppen som behövs varje år för att Sverige / regionen / kommunen inte skall överskrida sin budget. Sedan behöver man sätta sig ner och titta på sin verksamhet och prioritera, ransonera och gallra bort det som orsakar utsläpp och inte är helt nödvändigt.

fortsättning # 59

Det är viktigt att använda ekonomiska styrmedel såsom ökade avgifter på koldioxidutsläpp. För bättre acceptans behöver man kompensera befolkningen genom utdelning av intäkterna till medborgare i form av ett omställningsbidrag, gärna med en högre utdelning till landsbygden.

Det är också nödvändigt att genomföra restriktioner som minskar utsläppen och som inte är skadliga för samhällets funktion, såsom fortsatt distansarbete när det är möjligt, distansmöten och färre transporter. Resande med flyg behöver begränsas. Resande med tåg skall prioriteras.

Skogsbruket behöver förändras för att öka kolsänkan och gynna biologisk mångfald. Detta kan ske genom att övergå till hyggesfritt skogsbruk, öka avsättningen av gammal naturskog, lägre uttag av skogsbiomassa samt genom att anpassa skogsbruket till det framtida klimatet, till exempel mer löv och mindre gran. Ett sätt att nå dit är att dela ut klimatbonus till skogsägare som upplåter sin skog till koldioxidinfångning och – lagring (CCS) genom att låta bli att avverka den.

Vi kanske behöver avstå från att arbeta på kontoret i möjligaste mån. Det skulle minska på utsläppen genom mindre utsläpp från arbetsresor och mindre behov av uppvärmda kontorslokaler. Kanske även mindre behov att bygga nya lokaler.

Vi vuxna kanske behöver göra avkall på våra nöjen, för att göra det möjligt att prioritera barnen och deras skolundervisning och deras framtid. Det kan kännas surt att inte få utöva motorsport, men vi skall ju göra det här för våra barns skull. Vi lyckades under pandemin, varför skulle vi inte lyckas nu?

Därför föreslår vi att riksdag och regering upprättar en ny myndighet med huvuduppgiften att med vetenskaplig utgångspunkt leda och samordna arbetet med att hejda koldioxidutsläppen och begränsa klimatförändringen.

Myndighetens huvuduppdrag skall vara följande:

Fortbildning av övriga myndigheter och folkvalda i ett vetenskapsbaserat tankesätt för att möjliggöra omställningen till ett klimatneutralt samhälle.

Upprätta koldioxidbudget på alla nivåer (staten, regioner, kommuner).

Analysera mängden av utsläpp från samhällets olika funktioner. Räkna med alla utsläppen av koldioxid (och andra klimatgaser), även de konsumtionsbaserade utsläppen. Prioritera, ransonera och gallra bort de koldioxidalkande aktiviteter som inte är helt nödvändiga. Använd ekonomiska styrmedel som höjer priset på utsläpp.

Framtidsjorden

Mer lokala livsmedel på lokala marknader

Föreslagna åtgärder

- Att stärka distributionssystem och infrastruktur för lokala produkter till lokal marknad
- Att fördela offentliga medel efter nytta och långsiktighet (ej volym) och sluta subventionera miljöskadlig verksamhet
- Att stärka kontakt mellan producent och konsument, tex genom att underlätta företagsmodeller utan mellanhänder
- Att verka för innebörden i UNDROP (1) och ILO 169 (2)

Sammanfattning

Att övergå till en lokalproducerad kost är en av de största åtgärderna som en privatperson kan göra för att minska sitt koldioxidutsläpp. Men livsmedelssystemet är utformat på ett sätt som gör det svårt för både konsumenter och producenter att skapa omställning av jordbruket. Därför vill vi se åtgärder som förbättrar förutsättningarna till försäljning av lokala livsmedelsprodukter på lokala marknader. Dessa insatser skulle även stärka svensk beredskap för klimatkrisen, gynna den biologiska mångfalden, stärka svensk matsuveränitet, ge en mer levande landsbygd och öka vår livskvalité.

fortsättning # 75

Motiv och bakgrund

Livsmedelssystemet är en av de industrier med störst klimatpåverkan och matkonsumtionen är en av de största utsläppskällorna för individen i Sverige. Samtidigt har jordbruket en fantastisk potential att binda kväve, berika biologisk mångfald och stärka ekosystemens funktioner. Men istället för att bidra till omställningen så driver svenska regler och kvoter jordbruket mot monokulturer för export, vilket gör att nästan all mjölk som produceras i Sverige exporteras som mjölkpulver och nästan all fisk som landar i Sverige blir fiskmjöl. Konsekvenserna blir att svenska producenter inte kan bedriva mathantverk för den lokala marknaden: det är generellt väldigt svårt att försörja sig på en hållbar livsmedelsproduktion, det innebär också att även den medvetne konsumenten har svårt att handla klimatsmart.

Coronapandemin har visat på sårbarheten i livsmedelsstrategin. I en allt mer globaliserad värld uppnår Sverige inte ens minimal självförsörjning av livsmedel och är därmed utlämnat åt världshandelns nycker. Om transporterna sinar under framtida kriser och Sverige skärs av från omvärlden är det inte mycket som hindrar att hungern för första gången på över ett sekel tar kontrollen över Sverige. Att ställa om livsmedelssystemet minskar utsläppen och stärker Sveriges civila beredskap inför klimatkriser. Insatser behöver göras för att stärka hushållens, kommunernas och regionernas beredskap - men främst måste insatser göras på den nationella nivån för att möjliggöra att jordbruket blir en omställningsmotor för klimatet. Att genomföra denna motion bidrar dessutom till flera av de mål som Sverige skrivit under, miljömålet om ett rikt odlingslandskap och mål 2, 12 och 15 i Agenda 2030.

Vad som behövs är ett jordbruk som har ett kretsloppstänkande, jobbar med omgivande ekosystem och stärker dess funktioner. Jordbruket måste också ta hänsyn till sociala aspekter för ett rättvist och hållbart livsmedelssystem. För att lyckas med detta måste småskaliga, hållbara producenter få mycket större inflytande över processer som påverkar dem och tillgång till offentliga medel för att utveckla ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbara anpassade jordbrukstekniker. Samtidigt vill se skapande av incitament för en ny generation av hållbar livsmedelsproducenter i Sverige, därför måste de hinder som finns för att möjliggöra en levande landsbygd undanröjs. Bland annat genom att möjliggöra distributionssystem och infrastruktur för lokala produkter till lokal marknad, i dagsläget är det mycket svårt för någon som inte ansluter sig till storskaliga grossist system med dess krav om likformighet och stordrift att ens nå fram till potentiella kunder. Förutom mångfald på åkern, i skogen, haven och tallriken så behövs det möjlighet till mångfald i affärsmodeller som kopplar samman producent och konsument. Det finns gott om exempel lokalt världen över att inspireras av.⁽³⁾ Med rätt stöd kan de blomstra, snarare än som idag vara ett undantag.

fortsättning # 75

Ett tydligt exempel på hur det dominerande livsmedelssystemet däremot dödar jordklotets förmåga att binda koldioxid är exploateringen av Amazonas (ivrigt påhejad av västvärldens köttkonsumtion) och den omfattande förstörelsen av världens hav. För att skapa ett hållbart fiske i Östersjön så behövs kvotfördelningen ändras från industrifisket till det småskaliga, kustnära, lokalt landade fisket som är avsett för humankonsumtion. Om all landad fisk gick till humankonsumtion skulle svensken kunna äta mer hållbart producerad fisk, samtidigt som kustsamhället skulle få revansch och fiskbestånden återhämta sig. Vi behöver ett nytt livsmedelssystem som gynnar den lokala produktionen istället för att förstöra den, och som inte innebär total utsugning av naturresurser på andra sidan jorden. En viktig åtgärd är att begränsa subventioner och offentliga medel till verksamhet med skadlig påverkan på klimatet, den biologiska mångfalden, matsuveränitet och människors livskvalité. Det finns flera exempel på där Sveriges, EU:s (4), och FN:s jordbrukspolitiska insatser har rent kontraproduktiva resultat för utsläppsminskning och klimatanpassning. Nuvarande utformning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik och handelsavtalet EU-Mercosur (5) är exempel på åtgärder som ökar utsläppen, försämrar klimaträttvisa, matsuveränitet, och ekosystemens motståndskraft både i Sverige och världen.

Vidare finns det många goda exempel (6) på hur etableringen av lokala marknader varit avgörande för utvecklingen av hållbara jordbruksmetoder enligt agroekologiska principer, en levande landsbygd med möjlighet till stolthet och självförverkligande, samt lokal organisering för omställning. Mat är avgörande för mänsklig överlevnad och hjärtat i de flesta kulturer, det bör också vara motorn i omställningen för klimatet.

Källor:

- (1) framtidsjorden.se/undrop-svenska
- (2) ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169
- (3) framtidsjorden.se/var-verksamhet
- (4) framtidsjorden.se/tid-for-battring-i-klimat
- (5) framtidsjorden.se/eumercosur

Eva Gustavsson

Använd prognoser för att forma framtiden

Föreslagna åtgärder

- Riksdag och regering bör ge myndigheter i uppdrag att använda prognoser som ett verktyg för att främja önskad utveckling.

Sammanfattning

En prognos är ett instrument som i nuläget används för att planera så att prognosen kan uppfyllas. Istället borde prognoser användas som ett verktyg för att identifiera nuvarande trender, men med syftet att vi människor ska kunna forma den utveckling vi vill se i framtiden, bl.a. för att uppfylla klimat- och miljömålen.

Motiv och bakgrund

En prognos är ett instrument som i nuläget används för att planera så att prognosen kan uppfyllas. Ett tydligt exempel är när prognoser över biltrafiken säger att den kommer att öka. Då används det i allmänhet som argument för att bygga fler bilvägar.

Istället borde prognoser användas som ett verktyg för att identifiera nuvarande trender, men utan att godta resultatet som en sanning som måste uppfyllas. Vi människor bör istället aktivt forma vår framtid genom att sätta upp mål för klimat, miljö och annat och sedan använda de verktyg vi har, bl.a. prognoser, för att påverka utvecklingen så att dessa mål kan uppfyllas.

För att återgå till exemplet biltrafiken: Den förutspås i allmänhet öka samtidigt som vi vet att det är till nackdel för klimatet både med själva trafiken och de hårdgjorda ytor som vägarna innebär. Till detta kommer hälsa, olyckor, gruvdrift, resursförbrukning med mera. Då bör prognosen vara ett redskap att identifiera trender, orsaker och samband så att den klimatskadliga ökningen kan motverkas på ett effektivt sätt.

Om en prognos däremot säger att en klimatpositiv företeelse kommer att öka, t.ex. cykling eller övergång från bil till kollektivtrafik, bör givetvis lämpliga åtgärder vidtas för att stimulera fram det som prognosen förutspår, eller för att stimulera det ytterligare.

Eva Gustavsson

Reglera eller förbjud uthyrningen av elsparkcyklar

Föreslagna åtgärder

- Reglera uthyrningen av elsparkcyklar för att minska energianvändning, materialförbrukning och olycksrisker

Sammanfattning

Elsparkcyklarna har invaderat våra städer, de ligger slängda och står slarvigt parkerade på olämpliga ställen.

De drar mer energi än de sparar in på minskade bilresor och är en slit- och slängvara som håller i genomsnitt ett par månader.

De förorsakar svåra olyckor både för den som använder dem och den som inte använder dem.

fortsättning # 83

Motiv och bakgrund

De allra senaste åren har uthyrda elsparkcyklar invaderat våra städer. De ligger slängda och står slarvigt parkerade på trottoarer, cykelbanor, gräsmattor och körbanor.

De ersätter inte i någon större utsträckning bilresor enligt en undersökning, vilket uthyrarna har påstått, utan framför allt gång och cykel. Systemet förutsätter att de hämtas upp på nätterna för laddning med bil. De drar ofta mer energi än motsvarande resa med dieselbuss. Dessutom är de en slit- och slängvara som håller i genomsnitt ett par månader, vilket även det är en nackdel för klimat och miljö. Se <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ab2da8> och <https://www.mitti.se/nyheter/darfor-ar-elsparkcykeln-inte-alls-sa-bra-for-miljon-som-du-tror/lmsjq!7164941/>

Med lagstiftning som kräver återlämning i ställ med laddningsanslutning skulle behovet av att hämta in dem med bil för laddning upphöra och även olycksriskerna p.g.a. slängda och felparkerade elsparkcyklar minska. Sådan onödig belastning på sjukvården innebär både mänskligt lidande och ytterligare klimat- och miljöbelastning.

Även regler för hur och var de får framföras skulle sannolikt minska klimat- och hälsoproblemen.

Ett alternativ till reglering är att helt enkelt förbjuda uthyrningen i den form den sker nu.

Ola Gabrielson

Hur många ton kostar vårt försvar? (Från KR18)

Sammanfattning

Vi står inför en enorm omställning, där framför allt den rika världen måste dra ner på sina utsläpp och därmed konsumtion till en bråkdel. Länder tvingar varandra att redovisa hur det ska gå till.

Märkligt nog verkar militära utsläpp inte räknas. Dessutom talar man i Sverige och andra länder om behovet av ökade anslag till försvaret.

En cynisk tolkning av detta kan vara att många regeringar räknar med att försvara sin levnadsstandard och sina utsläpp med militär, istället för att behöva avstå.

Sverige bör statuera exempel och tydligt redovisa försvarets klimatpåverkan.

Föreslagna åtgärder

Jag vill att

- Regeringen redovisar hur mycket utsläpp som produceras av Sveriges försvar, och hur detta kan reduceras,
- Sverige driver regler om motsvarande redovisning i EU och FN.

fortsättning # 100

Motiv och bakgrund

I vår tid liksom genom historien har stora och militärt aggressiva kulturer och nationer skaffat sig rikedomar och ett utsvävande liv genom att stjäla resurser från andra eller att förslava dem. David Graebers bok 'Skuld -de 5000 första åren' beskriver det som att en nationell elit brukar använda en av två metoder för att berika sig:

- Antingen förslavar man sin egen befolkning, ofta genom att skuldsätta dem;
- eller så utbildar man sin befolkning till militärer, ockuperar svagare länder, stjälar deras resurser, och förslavar den befolkningen.

Bägge metoderna är instabila och leder till kollaps, men det tar några generationer och de första förövarna hinner dö dessförinnan. Det militära alternativet håller ofta lite längre.

Därför är militär aggression en vanlig reaktion på kriser av olika slag. Detta orsakar naturligtvis kapprustning, och militärmakten tar en allt större del av den totala kakan. I samma takt blir militären allt mäktigare och får större kontroll över politiken.

Detta är antagligen anledningen till att militära utsläpp inte syns i internationella klimatsdiskussioner; militären anser sig stå över krav på måttfullhet. Den svenska militärmakten är antagligen inte värst, men tendensen syns även här.

Kapprustningen är oacceptabel ur varje tänkande människas perspektiv, av många skäl. I detta sammanhang är dock militär konsumtion och utsläpp huvudsaken. För att på ett rättvisande sätt kunna jämföra länders klimatpåverkan måste alla sektorer räknas in, inklusive den militära. Sverige bör föregå med gott exempel.

Ola Gabrielson

Ersättning för samhällsnyttig verksamhet (Från KR18)

Föreslagna åtgärder

Vi föreslår att, som ett enklare första steg mot allmän Baslön, samhället börjar ersätta människor för frivilligt och ideellt arbete och annan samhällsnyttig verksamhet.

Speciellt bör människor som aktivt engagerar sig för att rädda världen undan en klimatkatastrof premieras.

Sammanfattning

Ett första steg mot allmän Baslön kan vara att kompensera frivilliga som hjälper till att göra Sverige bättre. Ersättningen bör begränsas för att inte skapa en ny form av lönearbete av detta.

Gradvis kan detta system sedan öppnas till att inkludera andra kategorier.

fortsättning # 103

Motiv och bakgrund

Den svenska välfärdsstaten är ett internationellt begrepp, delvis kopierat på olika sätt i stora delar av världen. Modellen i ett nötskal syftar till att ge alla människor ett värdigt liv genom ekonomiska och andra stöd av olika slag. Med åren har detta vuxit till ett komplicerat system av bidrag, reglerat av ett lika komplicerat system av lagar, uttolkade av en stor byråkratisk apparat. Listan på olika bidrag kan göras lång: Föräldrapenning, barnbidrag, vårdnadsbidrag, sjukpenning, arbetsmarknadsstöd, studiebidrag, lönebidrag, lokaliseringsstöd, särskilt stöd till funktionshindrade, föreningsbidrag, pension, osv.

Vi talar alltmer om Baslön som ett sätt att se till att alla har en dräglig minimum levnadsstandard, och samtidigt förenkla administrationen av socialstöd och stigmat som det ger. Vad vi inte talar så mycket om är vilka regler som ska gälla och fr.a. huruvida samhället kan begära någonting i gengäld.

Samtidigt pågår ett i stort sett obetalt men likafullt för samhället mycket värdefullt arbete i många sektorer av samhället. Föräldrar hjälper grupper av barn med läxorna, eller tränar dem i fotboll eller schack. Föreningar och frivilliga hjälper flyktingar och hemlösa med mat, husrum, och stöd vid kontakt med myndigheter. Folk på kvällskurser höjer allmänbildningsnivån och skapar debatt i dagsfrågor. Aktivistgrupper och andra politiska lokalorganisationer bidrar till att bredda demokratin och förbättra de politiska besluten. Författare, konstnärer och artister kan arbeta skapande utan lön i årtal innan de eventuellt slår igenom.

Specifikt i detta sammanhang är det tydligt hur många människor som frivilligt och oftast utan ersättning försakar mycket och lägger stor del av sin tid och energi på att sprida information och skapa opinion kring klimatkrisen. Denna frivilliga insats kan om några decennier visa sig ha varit avgörande för att den nödvändiga omställningen blev en framgång.

FÖRSLAG

Ett enkelt första steg mot allmän Baslön skulle vara att kompensera dessa frivilliga och alla andra som utan att begära pengar hjälper till att göra Sverige bättre. Vi skulle kunna sätta en nominell timlön, säg 100 kronor, och konstruera en schablon för hur mycket tid en typisk person inom varje kategori spenderar per månad. En hårt ideellt arbetande person kommer upp i ganska många timmar, ersättningen bör därför begränsas till säg 10 000 kronor per månad för att inte skapa en ny form av lönearbete av detta.

Gradvis kan detta system sedan öppnas till att inkludera studenter, föräldra- och sjuklediga (på lägstanivå), fattigpensionärer, arbetssökande, nyanlända, osv.

Mimmi Rosell, Lisa Ekelund, Sanya Falkenstrand

Förbättra livsmedelsstrategin - öka fokuset på matsuveränitet!

Föreslagna åtgärder

- Byta ut begreppet "hållbart" till "regenerativt" i Livsmedelsstrategin
- Säkerställa en inhemsk fröproduktion och odlares rätt till säkra frö
- Införa beredskapslager på fröer för matproduktion för både kommersiella- och amatörodlare
- Anpassa de statliga stöden till att gynna flera - en resilient livsmedelsförsörjning kräver mångfald inom såväl arbetssätt som storlek på produktionsenheter.

Sammanfattning

Livsmedelsstrategins fokus ligger på ökad tillväxt, konkurrenskraft, global handel och teknisk innovation. Ett fokus som fram till idag gett kortvarig produktionsökning till priset av bland annat jorddegradering och ett beroende av insatsvaror. Lokala kretslopp och platsanpassade arbetssätt har åsidosatts till förmån för tekniska lösningar. Matsuveränitet, rätten till mat som är hälsosam för både människa och miljö, flyttar fokuset från tillväxt, produktionsökning och handel till där det hör hemma; En livsmedelsförsörjning där hälsa och hållbarhet för såväl människa som miljö står i centrum.

fortsättning # 108

Motiv och bakgrund

Sverige har genom Agenda 2030 och målet "Ingen hunger" sagt sig arbeta för ökad matsuveränitet, men vi menar att det arbete som hittills har skett är långt ifrån tillräckligt. Livsmedelsstrategin som utarbetades 2016/2017 visar genom att fortsätta på de sedan 1950-talets upptrampade spår en bristfällig förståelse för orsak och samband. Relationen till jorden som varit en central punkt genom den mänskliga historien inte minst sen jordbruket utvecklades. Jorden har visats vördnad och respekterats för dess livgivande egenskaper såväl av enskilda individer som hela kulturer. En välmående jord innebär ett välmående folk. Idag har den relationen allt mer försvagats, bland annat genom den tekniska utvecklingen och urbaniseringen som skedde i dess spår. Få ska nu producera mat till fler och jordens välmående åsidosätts i den kortsiktiga effektivitetens namn. Journalisten Gunnar Lindstedt sammanfattar problemen med de senaste 50 årens jordbruk i sin bok Svart jord (2012). Han beskriver hur produktionen av jordbruksprodukter har kunnat mångdubblats "tack vare" den lättillgängliga oljan. Baksidan av detta är att möjligheterna att fortsätta bruka jorden och ge mat till framtida generationer avsevärt begränsas. Han lyfter att jordbruket idag är oerhört energiintensivt och att utsläppen av växthusgaser från jordbruket är minst lika stort som från transportsektorn. Dessutom bidrar jordbruket till att den biologiska mångfalden drastiskt minskar, jorderosionen ökar, övergödning skapar "döda zoner" och sötvattenreservoarerna töms. Platsanpassade arbetssätt har åsidosatts till förmån för innovationstekniska och homogena lösningar som saknar förankring hos människa och miljö.

Vi vet dock att det finns andra sätt att bruka jorden på som kan lösa flera av de ovanstående problemen och samtidigt möjliggöra ett långsiktigt brukande av jorden för kommande generationer. Svaret är regenerativt lantbruk (<https://www.regenerativlantbruk.se/regenerativt-lantbruk/>), som består av en samling metoder för att bevara och bygga upp jordhälsan på, samtidigt som den biologiska mångfalden gynnas och kollinlagringen ökar. Metoderna besparar användandet av fossila bränslen då konstgödsel ersätts av djurgödsel och organiskt material och kemiska bekämpningsmedel av en rik biologisk mångfald som skapar balans. Dessutom är användandet av maskiner begränsat och arbetet sker framförallt manuellt eller med hjälp av djur. Jordbruken är därför generellt mindre i storlek, men är mer energieffektiva. I nuläget gynnas inte dessa typer av småskaliga jordbruk av de EU-stöd som jordbruksverket delar ut, utan stöden är baserade på arbetstidsåtgången hos ett jordbruk som är beroende av maskiner. Detta är en anledning till att Sverige borde utveckla ett eget stödprogram för småskaliga producenter (upp till cirka 0,5 hektar). Viktigt att nämna är dock att användandet av regenerativa metoder inte kräver en mindre skala i sig, utan att det går att bedriva storskaliga jordbruk och därigenom skapa arbetstillfällen (se till exempel Ferme des Quatre-Temps i Kanada https://www.youtube.com/watch?v=70MXIM_5K1s).

fortsättning # 108

Till skillnad från ett hållbart jordbruk som syftar till att bibehålla det som är (t.ex. jordens status idag), så syftar regenerativa metoder till förnyelse och att återskapa det som förstörts. Genom att flytta fokuset till en livsmedelsförsörjning där hälsa och hållbarhet för såväl människa som miljö står i centrum skapas möjligheter för lokal platsbunden kunskap och relationer mellan människa och jord att återskapas likväl som jordmån och ekosystem. Därför föreslår vi att begreppet "hållbart" bör bytas ut till "regenerativt" i Livsmedelsstrategin samt att kunskap och arbetssätt efterföljer begrepps ändringen.

Sveriges inhemska frö- och utsädesproduktion producerar endast en försumbar del av det totala behovet av utsäde för att klara grundläggande produktion av livsmedel. Vid eventuell kris ekar de svenska beredskapslagren tomma på frö och utsäde. Klimatförändringar, konflikter samt otrygga handelsrelationer påverkar idag den globala fröproduktionen negativt. Import av frö och utsäde medför även en dålig anpassning av grödor till olika platserns specifika förutsättningar. Sveriges gröna kulturarv hålls idag levande genom en fröproduktion som helt eller delvis baseras på ideella krafter. Det är inte tillräckligt! Vi föreslår därför att Sverige i regenerativ anda ska (åter)införa ett beredskapslager på fröer för matproduktion för både kommersiella- och amatörödlare. Med fröer avses utsäde av sortäktat spannmål, grönsaker och potatis. Med lager avser vi ett brett utbud med en mångfald av lokalanpassade sorter för att klara livsmedelsproduktion i hela Sverige. Detta lager ska vara stationerat och uppdelat på flera platser i landet, från norr till söder. Vi anser även att ett stöd för att stärka den inhemska fröproduktionen måste till, samt att fröproduktionen likväl som livsmedelsproduktionen ska grunda sig på regenerativa metoder.

Lars Hultén

Beslutsmodeller som bättre värderar effekter på klimat, ekologisk mångfald och livsvillkor för framtida generationer

Föreslagna åtgärder

Inrätta ett institut som utvecklar beslutsmodeller som bättre värderar effekter på klimat, ekologisk mångfald, ekosystemtjänster och livsvillkoren för framtida generationer.

Uppdraget skall omfatta både samhällsekonomiska kalkyler och andra modeller som bättre beaktar icke monetära värden. I uppdraget skall ingå att tolka och förklara modeller och resultat för att skapa transparens och kunskap.

Sammanfattning

Omställningen till ett hållbart samhälle innebär stora utmaningar. Det krävs uppoffringar och ändrat beteende men samtidigt finns möjligheter till utveckling av hållbara verksamheter, material och teknologier.

Modeller som tydligt värderar alternativ och ger bra beslutsunderlag behövs för att nå hållbar utveckling.

Förslaget är att inrätta ett institut som utvecklar beslutsmodeller och expertkunskap. Institutet skall stödja organisationer och myndigheter som har den ämnesspecifika kompetensen, t.ex. Naturvårdsverket, genom att göra analyser och samarbeta kring modellering.

fortsättning # 126

Motiv och bakgrund

Vårt nuvarande ekonomiska system har misslyckats med att styra resursanvändningen mot långsiktig hållbarhet. "Marknaden" i sig saknar adekvata mekanismer och samhället har heller inte med åtgärder, varken i form av stöd, beskattning eller reglering lyckats få till långsiktig hållbarhet.

Detta beror dels på att klimat och miljö inte har prioriterats och värderats tillräckligt högt, men är också en följd av brister i samhällsekonomiska kalkyler och andra modeller som används för att ta fram beslutsunderlag.

Enligt Professor Nicolas Stern vid Grantham Institute for Climate Change and the Environment vid London School of Economics har skadorna för framtiden gravt underskattats och kostnaderna för omställning, t.ex. genom att införa miljövänligare teknik överskattats. Detta har lett till att de samhällsekonomiska kalkylerna som använts har givit ett felaktigt beslutsunderlag.

I tillägg till Marknadens brister att styra resurser på ett långsiktigt hållbart sätt så är den också otillräcklig för att hantera såväl kollektiva resurser som nyttor. "Marknaden" brister t.ex. i att värdera och fördela resurser på områden som naturupplevelser och ekosystemtjänster.

Detta blir tydligt när enskilda intressen ställs mot kollektiva nyttor. Ett exempel är konflikten när vissa enskilda markägares intresse av icke hållbara att metoder för skogsbruk ställs mot förlusten av mångfald och kollektivt nyttiga ekosystemtjänster.

Ett annat aktuellt exempel är när strandskydd till nytta för både miljö och turism ställs mot intressen av exploatering.

Ett tredje exempel är att värdera den samhällsekonomiska nyttan av Allemansrätten och modeller för proportionerlig kompensation till markägare.

Även om de samhällsekonomiska modellerna för att beräkna kostnad och nytta förfinas ger de inte tillräckligt stabila och entydiga modeller för beslut. Modellerna bygger på subjektiva bedömningar och kvantifiering av olika faktorer i ekonomiska termer. Sådan kvantifiering kan rent av vara vilseledande då man kan få uppfattningen att den subjektiva ekonomiska värderingen utgör någon slags "vetenskaplig" sanning.

fortsättning # 126

Inom miljö och klimat finns dessutom många processer som ändras radikalt vid så kallade tipping points. Därför är det många gånger inte tillförlitligt att med traditionella modeller extrapolera och förutsäga framtida effekter.

Det är inte rimligt att begära att alla myndigheter och organisationer som är beroende av beslutsmodeller inom klimat och miljö på egen hand utvecklar eller väljer adekvata modeller.

Det pågår arbete bland annat inom forskningsvärlden med att ta fram bättre modeller. Ett nationellt institut som fokuserar på modellering kan bidra till och driva på denna utveckling. Institutet kan också främja att dessa modeller kommer till användning för att ta fram beslutsunderlag som tar hänsyn till klimat, ekologisk mångfald, ekosystemtjänster och livsvillkoren för framtida generationer.

*Sigbritt Nordlund, Gunilla Gertzén, Anders Johansson,
Lena Lacke, Karl-Erik Liljeros, Pia Tilly, Anna Tydén och Leif Forsell*

Inför KLIMAT-MOMS, en skatt i proportion till varors och tjänsters klimat- och miljöpåverkan

Föreslagna åtgärder

Med klimat-skattesatsen angiven på det vi köper blir det lätt att göra rätt för oss alla - privatpersoner, företag och offentlig verksamhet.

Beslutsfattare får ett flexibelt instrument för styrning mot en hållbar samhällsutveckling.

Del av skatteintäkterna skall kompensera låginkomsthushåll för ökade levnadskostnader.

Sammanfattning

Majoriteten av medborgarna är bekymrade för klimat och miljö. Oavsett ekonomi och position i samhället ska det vara möjligt för var och en att göra klimatsmarta val för sin livsföring, något som gagnar både individ och samhälle.

Skatten kommer att sända signaler till marknadsaktörer och tillverkare, inom och utanför landet, om att klimat- och miljöanpassa sina produkter.

Den ekonomiska compensationen till låginkomsthushåll möjliggör även en behövlig inkomstutjämning. Fattigpensionärer som hotas av hemlöshet, barnfamiljer utan fritidsaktiviteter, cykelbud utan fritid är några på listan.

fortsättning # 130

Motiv och bakgrund

Merparten av Sveriges befolkning tillhör den storkonsumerande överklass som jorden inte har råd med. Åtgärder för klimatanpassning måste nå alla boende i landet för att bidra till en nödvändig systemförändring.

De flesta av oss har behov av att känna oss delaktiga i samhället och vill vara ansvarsfulla medborgare. Med en hotande klimat- och miljökatastrof som politiken hittills inte rått på, hotar uppgivenhet, passivitet och psykisk ohälsa.

Våra offentliga företrädare framhåller ständigt att Sverige ska gå före i klimatomställningen. Det är bra, mycket görs, men det stora "fotavtrycket" mätt i CO2-utsläpp per person ligger envist kvar på en oacceptabel nivå. Trots alla konstruktiva initiativ hör Sverige till planetens värstingar för att vår konsumtion är för stor och för att dess innehåll är alltför klimat- och miljöskadligt.

Alla vet nu att mänsklighetens chans att rädda sig själv och den jord som föder oss handlar om tid. Politiska styrmedel måste vara effektiva redan på kort sikt. Skatter är en välbeprövad metod, varav moms inte brukar orsaka partipolitiska fejder. Moms i nuvarande form har redan olika procentsatser, som med klimat-moms kan modifieras efter produkters totala klimat- och miljöpåverkan, från råvaror, tillverkning och transporter till livslängd och återvinningsbarhet. Skatten ska gälla både importerade och inhemskt producerade produkter.

Beslut om förändring av momsen till att inkludera styrmedel för konsumtionens inriktning måste tas av regering och riksdag, på underlag framtaget förslagsvis av Naturvårdsverket, Finansdepartementet och Skatteverket. Kostnader för att ta fram ett klassificeringssystem och kommunicera det till handelns alla aktörer ska bäras av klimat- och miljöskattens intäkter. På sikt kan samordning med EU:s gröna taxonomi bli relevant, om den utvecklas vidare från hållbara investeringar till att omfatta även produkter.

Förändrade konsumtionsmönster kommer att beröra de flesta företag och samhällssektorer och skapa incitament för konstruktiv utveckling, något som kommer att engagera flera departement och myndigheter. En del sektorer kommer att vara mer kostnadskänsliga än andra och justeringar av momsen behöva göras.

fortsättning # 130

Om klimat- och miljömomsen får avsedd effekt kommer den sannolikt att implementeras av andra länder och då även påverka smutsig tillverkningsindustri i exportländerna.

På hemmaplan skulle den i förening med klok politisk hantering till exempel kunna skapa förutsättningar för svenskt ekologiskt jordbruk och djurhållning att expandera och att rensa ut de värsta miljöbovarna inom importerad textil, kött och prylar från våra butiker. Företag som skapar nytt av befintligt material skulle få större möjlighet att etablera sig.

En högre moms inskränker den fattiges valmöjligheter och kan lämna den rikes livsföring utan påverkan. Därför måste den föreslagna klimatomsen förenas med ett överföringssystem för inkomstutjämning för de ekonomiskt mest sårbara grupperna. Några delstater i Kanada har infört en CO2-skatt, som återför den totala skatteintäkten lika till alla medborgare, varvid de ekonomiskt svaga fått mer tillbaka än de spenderat.

KLIMAT-OCH MILJÖMOMS förmedlar i sig livsviktig information och den blir något vi alla kommer att hantera till vardags, vi blir alla delaktiga i klimatarbetet. Och den gör det enklare för var och en att välja och att välja bort bland den uppsjö av varor och tjänster som ständigt tävlar om vår uppmärksamhet.

Lars Hultén

Lägre arbetskraftskostnader för att främja cirkulär ekonomi och teknikutveckling samt minska beroendet av tunga maskiner

Föreslagna åtgärder

Minska de sociala avgifterna och företagens ansvar för sjuklön och rehabilitering för företag som arbetar inom personalintensiva delar av den cirkulära ekonomin samt företag som ersätter miljöskadlig användning av tunga maskiner med manuellt arbete.

Kostnaderna finansieras genom att pålägga skatter/avgifter på verksamheter som tillför icke förnyelsebara råvaror och icke återvinningsbara material.

Sammanfattning

De sociala avgifterna i Sverige är bland de högsta i EU, därtill kommer kostnader för sjukfrånvaro och rehabilitering.

Cirkulär ekonomi med reparation och demontering är arbetskraftsintensiv. Inom skogsbruket kan manuella metoder minska markskadorna, men arbetet är riskfyllt och tid måste läggas på säkerhet.

Design av miljövänligare teknik och prototyputveckling är mer personalintensiv än serieproduktion

Genom att minska personalrelaterade avgifter och kostnader inom vissa branscher och sektorer kan omställningen till mer miljövänliga metoder och cirkulär ekonomi främjas.

fortsättning # 137

Motiv och bakgrund

Sverige har i internationell jämförelse både höga arbetskraftskostnader och hög beskattning av inkomst på arbete. Omställningen mot ett hållbara samhälle innebär dels att arbetsuppgifter tillkommer som är svåra att automatisera, dels att viss teknik kommer att behöva ersättas av arbetsintensivare men mer miljövänliga metoder.

Lägre arbetskraftskostnader skulle göra personalintensiva verksamheter som t.ex. reparation mer konkurrenskraftiga. Arbetsmarknaden behöver ställas om så att fler kommer i sysselsättning i verksamheter som bidrar till hållbarhet.

Det finns dessutom ett stort behov av teknikutveckling. Små nystartade verksamheter är ofta personalintensiva och nya produkter som tillverkas i begränsat antal med många manuella moment har svårt att konkurrera med etablerad teknik där produkter tillverkas i långa serier i högt automatiserade processer.

Skatterna och avgifterna på arbete finansierar dock vår välfärd och det går inte utan vidare att sänka avgiftsuttaget.

Insatserna behöver riktas till de sektorer där det är särskilt viktigt att minska arbetskraftskostnaderna för att ställa om mot hållbara verksamheter.

Reformen skulle till viss del vara självfinansierad om sysselsättningsgraden och totala antalet arbetstimmar ökar, men kommer sannolikt att behöva finansieras på annat sätt eftersom även vinsterna i dessa verksamheter kan antas vara begränsade, åtminstone i en övergångsperiod tills skalekonomi uppstår.

För att finansiera reformen föreslås därför ett ökat avgiftsuttag på verksamheter som utvinner icke förnyelsebara råvaror och framställer icke återvinningsbara material och produkter.

Jan Lindblad

En ekonomi inom planetens gränser

Föreslagna åtgärder

- att det finanspolitiska ramverket utökas till ett holistiskt ekonomiskt perspektiv
- att finansdepartementet byter namn till ekonomidepartementet för att reflektera sitt bredare uppdrag
- att universiteten uppdaterar sina kurser i nationalekonomi och redovisning
- att skattemyndigheten uppdaterar kommunala redovisningsprinciper
- att god redovisningssed kompletteras

Sammanfattning

Svensk offentlig ekonomi styrs i hög grad av det finanspolitiska ramverket. Detta ramverk fokuserar på finanserna, och försummar övriga delar av den offentliga, reala ekonomin. Ekonomi handlar om hushållning med knappa resurser, och ett exempel på knappa resurser som försummas av finansdepartementet är de resurser som beskrivs av Stockholm Resilience Center i de planetära gränserna. För att råda bot på denna samhällsfarliga brist behöver finansdepartementets uppdrag breddas, och departementet byta namn. Förutom stat och kommun berörs även universiteten, skatteverket och revisorerna.

fortsättning # 138

Motiv och bakgrund

Sveriges offentliga ekonomi lyder under det sk. finanspolitiska ramverket. Ramverket ägs av finansdepartementet, och är överordnat övriga departement. Syftet med ramverket är, enligt regeringen, att "se till att finanspolitiken är långsiktigt hållbar och transparent." [1]. Bruttonationalprodukten (BNP) [2] spelar en framträdande roll i det finanspolitiska ramverket, då två av de fyra centrala målen (överskottsmålet och statsskuldens storlek) knyts till detta begrepp.

Ekonomi, enligt Wikipedia, är "läran om hushållande med begränsade resurser i ett tillstånd av knapphet." [3]. Finanspolitik ryms inom detta begrepp, men är endast en del; den del som handlar om pengar. Det existerar dock många andra slag av resurser, varav en del inte enkelt kan översättas i finansiella termer (dvs. värdera som pengar).

Att Sveriges offentliga ekonomi är underordnad finansdepartementet, ett departement som bevakar den finansiella delen av ekonomin, riskerar att leda till beslut och policies som inte är optimala för landets ekonomi (resursanvändning) som helhet.

Stockholm Resilience Center har utvecklat ramverket Planetary Boundaries (Planetära gränser) [4]. Detta ramverk pekar på ett antal resursslags som i ordets allra mest bokstavliga bemärkelse är begränsade, och som med andra ord är del av det vi behöver hushålla med. Allt vi behöver hushålla med utgör vår reala ekonomi.

Att vår reala ekonomi inte styrs på ett ändamålsenligt sätt för närvarande kan nog betraktas som allmänt känt, men för att ändå peka på fakta kan vi till exempel titta på Overshoot day [5], den dag då årets hållbara resurser förbrukats, som för Sveriges del infaller under mars månad [6]. Den svenska reala ekonomin är alltså mycket långt ifrån hållbar. Eftersom den offentliga ekonomin utgör nära hälften av Sveriges BNP [7], blir slutsatsen att den svenska offentliga ekonomin inte är hållbar med nuvarande ekonomistyrningsprinciper. Den bristande styrningen är samhällsfarlig.

För att korrigera ekonomistyrningen av det offentliga Sverige så att den blir hållbar behöver finansdepartementet ges ett bredare uppdrag. Finansdepartementet bör byta namn, förslagsvis till ekonomidepartementet, och få ansvar för att den offentliga ekonomin (där finanserna är en del) i Sverige tar hänsyn även till de planetära gränserna.

fortsättning # 138

För att genomföra denna breddning av uppdraget behövs vidareutbildning av många ekonomer inom statsförvaltningen, såväl som i kommuner och regioner. Därför behöver även de statligt finansierade universiteten ges i uppdrag att ta fram kurser för erfarna ekonomer, såväl som uppdatera sina ekonomiprogram för kommande studenter.

Skattemyndigheten kommer att behöva uppdatera de redovisningsprinciper [8] som gäller kommuner. God redovisningssed behöver kompletteras med nya kapitel.

[1] <https://www.regeringen.se/sveriges-regering/finansdepartementet/statens-budget/finanspolitiska-ramverket/>

[2] <https://sv.wikipedia.org/wiki/Bruttonationalprodukt>

[3] <https://sv.wikipedia.org/wiki/Ekonomi>

[4] <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>

[5] <https://www.wwf.se/pressmeddelande/overshoot-day-29-juli-jordens-fornybara-resurser-slut-for-i-ar-3373236/>

[6] <https://www.dn.se/ekonomi/global-utveckling/wwf-svenskarna-behover-42-jordklot/>

[7] <https://www.ekonomifakta.se/fakta/offentlig-ekonomi/offentlig-sektor/offentliga-sektorns-utgifter/>

[8] <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.5/3201.html>

Birger Eneroth

Stoppa kärnkraften i Sverige. Nu!

Föreslagna åtgärder

Sveriges riksdag bör besluta att stoppa kärnkraften. NU!

Sveriges riksdag bör besluta om en snabb och kraftig utbyggnad av el från vind och sol. NU!

Sveriges riksdag bör besluta om en snabb och kraftfull effektivisering av energianvändningen. NU!

Sammanfattning

Sverige bör ställa om energisystemet och satsa på långsiktig hållbarhet socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Förnybar energi. Många styrmedel behövs. Lagar och förordningar, skatter och subventioner, information och rådgivning.

Motiv och bakgrund

Av kärnkraftbränslet kan man göra kärnvapen men av vindkraftverk kan man inte det. Fortsätter vi med kärnkraft ökar risken för kärnvapenspridning och dessutom växer risken för stora haverier i reaktorer. Det hotar stora delar av Sverige. Det är inte värt det. Katastrofer skall förebyggas, icke förorsakas. Vi utvecklar fredlig, effektiv teknik som vi kan exportera till andra länder. Vi kan lära av Danmark och Tyskland. Kan de så kanske vi kan.

Rädda klimatet! Lyssna på forskarna!

Stoppa kärnkraften och fossila bränslen. På hela planeten, i alla länder. Sverige kan gå före.

NU!

Å Birgers Eneroths vägnar, registrerat av Karin Petersson

Birger Eneroth

Bygg ut fjärrvärme i Sveriges alla kommuner

Föreslagna åtgärder

Satsa nu på att i alla kommuner ansluta fler gamla och nya byggnader till kommunal fjärrvärme och fjärrkyla.

Sammanfattning

Det blir mycket billigare och bättre med större anläggningar än att ha många mindre anläggningar för värme. Med en större värmepanna kan man producera både el och värme. Man får med värmepump samtidigt både värme, fyra gånger mer värme än med direktel, och dessutom kyla, som ju är bra i bl a livsmedelslager, arbetsplatser och bostäder på sommaren. Fler drifttimmar per år till en lägre kostnad än med en panna i varje hus.

Spillvärme från företag kommer till nytta.

fortsättning # 141

Motiv och bakgrund

Stora solenergianläggningar för både el och värme är mycket billigare än många små och eftersom värmebehovet varierar får anläggningen fler drifttimmar per år. Stora behållare för lagring av varmvatten blir mycket billigare än många små, som därför inte behöver byggas. Mycket längre lagringstid för varmvatten blir rimlig. Tillförsel och användning av el samordnas och blir mer planeringsbar. Och med mer lokal produktion minskar risken för långvariga stora avbrott. Behovet av nya större kraftledningar kan minska. Och med kraftfull utbyggnad av solpaneler för elproduktion får man ofta bra tillfällen att ladda batterier i elfordon.

Brännbart avfall kan i en större förbränningsanläggning ge både el och värme. I en stor panna är det också lättare att styra förbränningen till ca 1000 grader temperatur så att luftföroreningen blir mindre. Luftföroreningar dödar sammanlagt ca 7 000 personer per år i Sverige.

Och vi utvecklar teknik som kan exporteras. På många platser i många länder har man inte ett stort elnät, men man vill ändå ha varmvatten, kyla och ett lokalt elnät. Internationell solidaritet idag och för framtiden är viktig. Tillsammans kan vi rädda klimatet och välfärden.

Resultatet av mer fjärrvärme blir nog också att vi får tätare bebyggelse, som underlättar kollektivtrafik, stora och bra avloppsreningsverk som ger biobränsle till bussar mm, närhet till service av olika slag, mindre behov av resor, ett minskat beroende av bilar, vägar och parkeringsplatser. Plantera mera träd istället. Och alla kan ju inte eller vill inte köra bil. Vi får mindre utspridning av bebyggelse på jordbruksmark, i skog och på stränder. Mer naturmark räddas. Ett mer hållbart samhälle ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Effektiva åtgärder för att rädda klimatet. Tänk på framtidens människor, kommande generationer och ekosystem.

Å Birgers Eneroths vägnar, registrerat av Karin Petersson

Ellie Cijvat, Birgitta Hedström, Tord Björk, Eddie Olsson

Utan bönder ingen klimatomställning

Föreslagna åtgärder

- Rädda biologiska mångfalden och klimatet genom offentliga investeringar för rättvis omställning av jordbruk, skogsbruk, industri samt servicenärings
- Återbefolka landsbygden
- Handelspolitiken måste ge alla länder rätt att utveckla industri och matproduktion
- Höj självförsörjningsgraden av livsmedel.

Sammanfattning

Utan bönderna i Sverige och världen kan vi inte få en hållbar klimatomställning. Bara i samarbete med bönderna kan samhällets sårbarhet minska och en bättre framtid vara möjlig. Den del av klimatomställningen som handlar om naturbruket där bönderna har en central roll är systematiskt undervärderad.

Vi kräver offentliga investeringar för att rädda den biologiska mångfalden, program för att återbefolka landsbygden, att handelspolitiken görs om så att alla länder får möjlighet att utveckla industri och matproduktion, samt ett program för att höja självförsörjningsgraden av livsmedel.

Motiv och bakgrund

Utan bönder ingen klimatomställning

Utan bönderna i Sverige och världen kan vi inte få en i längden hållbar klimatomställning. Bara i samarbete med bönderna kan samhällets sårbarhet minska och en bättre framtid vara möjlig. Omställning av industrin för att minska utsläppen och därmed vikten av fackföreningarnas roll i en klimatomställning är allmänt erkänd. Den del av klimatomställningen som handlar om naturbruket där bönderna har en central roll är däremot systematiskt undervärderad.

fortsättning # 147

Vi kan försöka blunda för hur viktiga de är på olika sätt. Politiker kan säga att de inte är en tillräckligt stor del av väljarkåren för att ha betydelse. Andra kan mena att de är konservativa och därför ett hinder.

Vi aktiva i Jorden Vänner menar tvärtom. Erfarenheten av trettio års arbete för att på allvar lösa klimatkrisen visar att världens bönder med organisationen Via Campesina i spetsen varit den främsta internationella kraften för att både stå emot falska kortsiktiga lösningar och arbeta för konstruktiva lösningar. Ett arbete som om det fick mer stöd skulle kyla ner klimatet och lämna jorden efter oss i bättre skick än den jord vi fick ärva.

Men folkrörelser med bas i människors vardag och lokal verksamhet sattes åt sidan. Istället sattes tilltro till att professionella miljölobbyister skulle skapa opinion uppifrån för att påverka världens ledare att någon gång i framtiden skriva på bindande avtal. Genom win-win strategier skulle näringslivet tillsammans med regeringar och miljörörelsen alltmer omdöpt till civila samhället lämna konflikter bakom sig.

Denna strategi står nu vid vägs ände. Den ledde till raka motsatsen av vad den utlovade. Klimatutsläppen och artutrotningen ökade för varje internationellt toppmöte som sade sig vara steg på vägen mot en lösning.

Det finns en annan väg att gå. Centralt är att se landsbygdens ekonomiska villkor som lika viktiga för att bygga det moderna hållbara samhälle vi behöver som den urbana ekonomin. Därför är bönder och de som arbetar i skogen lika viktiga som de som arbetar i industrin tillsammans med de som arbetar i servicenäringar på landsbygden och i staden.

Anledningen till att bönder är viktiga är helt enkelt att vi inte kan äta pengar. Bönderna må vara få i vårt land. Men de är en del av sammanlagt 2 miljarder människor utan vilka vi varken kan få mat på bordet eller rädda klimatet. Även om de är få i Sverige med den politik som nu förs är de ändå centrala för en klimatomställning. Det är bönderna som kan kyla ner vår jord och vårda marken så att kommande generationer får en matjord i arv som ger mänskligheten en grund för ett rikt liv.

Det är också bönderna och de som arbetar i naturbruket i skogen och på sjön med fiske som utgör grunden för landsbygdens självständiga roll i ekonomin. De är lika centrala som de som arbetar i industrin för att skapa det överskott som gör en gemensam välfärd möjlig.

fortsättning # 147

Följden av privatiseringarna, den nykoloniala handelspolitiken och krigen kan vi nu se i vår vardag. Motsättningarna ökar inom och mellan länder inte minst i rika länder. Det blir dessutom allt svårare att dölja klyftan mellan vad man säger sig vilja uppnå för att rädda klimatet och miljön och att utvecklingen samtidigt går i motsatt riktning mot ökande problem. Det är dags att inse att kejsaren är naken och att det är dags att träda fram för att sida vid sida göra motstånd och samtidigt bidra till konstruktiva lösningar.

Den riktning som behövs för motstånd och en rättvis omställning är:

- Rädda biologiska mångfalden och klimatet genom offentliga investeringar för rättvis omställning av jordbruk, skogsbruk, industri samt servicenäringar för att skydda biologiska mångfalden och stopp för klimatutsläppen. Reglera marknadsekonomin så att landsbygden som är beroende av naturbruket får jämlika villkor med städernas högteknologiska industri.
- Återbefolka landsbygden med hjälp av ett nytt miljonprogram i Sverige och jordreformer för att ge lokalbefolkningar makten över förvaltningen av naturbruket. Satsa på närproduktion av livsmedel och skogsprodukter. Bygg moderna byar där tilliten och ekonomisk demokrati är central med bredbandsuppkoppling och kombinerat boende för de som arbetar i jordbruket och skogen, med distansarbete eller i närliggande orters industrier och servicenäringar.
- Stoppa kapitalöverföringen från länderna i Syd till Nord. Handelspolitiken måste ge alla länder rätt att utveckla industri och matproduktion på ett globalt hållbart och rättvist sätt. Stoppa det oreglerade finanssystemet med skatteparadis som gynnar storföretag och rika som smiter från skatten, korruption och kriminell verksamhet.
- Höj självförsörjningsgraden av livsmedel. Pandemin har visat hur sårbara våra samhällen är. Låt oss skapa en beredskap vad gäller matförsörjning.

Ellie Cijvat, sammankallande för bonde- och urfolksutskottet, Jordens Vänner
Birgitta Hedström, aktiv i Fridays For Future Falköping
Tord Björk, sammankallande i Jordens Vänner EU utskott
Eddie Olsson, aktiv i